

ФОЛКЛОРНИ ИГРИ С ПЕЕНЕ НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК В ЗАНИМАНИЯТА
ПО ИНТЕРЕСИ В НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ

Пенка Кънева*

TRADITIONAL SINGING GAMES IN ENGLISH
FOR TEACHING MODULES DEVELOPED ACCORDING TO THE INTERESTS
OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Penka Kaneva

Abstract: *The report discusses traditional singing games in English and the benefits of their use in teaching English as a foreign language, especially in teaching modules developed according to the interests of primary school students. A review of scholarly articles has been made and some conclusions about using singing games in teaching and learning English as a foreign language has been presented.*

Keywords: *traditional singing games; benefits; TEFL (YL).*

ВЪВЕДЕНИЕ

Дейностите по интереси, които са част от целодневната организация на учебния ден, предоставят допълнителни условия за взаимодействие и сътрудничество между всички участници в образователния процес и за екипна работа с цел развитие на компетентностите на всеки ученик (Наредба 2016: чл. 17, ал. 3). В този образователен контекст може да се дискутира въпросът за включването на фолклорни игри с пеене на английски език в обучението на децата, които са избрали да изучават английски език като първи чужд в начален етап.

Идеята за фолклорните творби като част от учебното съдържание за чуждоезиково обучение произтича от възгледа за съвременното езиково образование като „нещо повече от изучаването на езици“; като усвояване на културните и другите ценности на обществото; като културен код, с помощта на който се предава концентрираната през вековете информация – как народът е възприемал и възприема света, как твори, как оценява заобикалящата го действителност, как формира специфичното си „културно огледало“ и по този начин изгражда свой национален менталитет и картина на света (Димчев 2011, Стойчева 2006). Обучение с такова съдържание предизвиква и позволява сравнение между феномените в собствената култура и в културата на изучаваните езици и води, от една страна – до разширяване на представата за света, а от друга – до по-задълбочено

* Пенка Кънева – доцент, доктор, преподавател в и ръководител на катедра „Начална училищна педагогика“ при Педагогическия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ Велико Търново, България, e-mail: p.kuneva@gmail.com

опознаване на собствения свят и личност. За включване в ранното чуждоезиково обучение са изключително подходящи фолклорните игри с пеене, тъй като текстът им е придружен и от мелодия, и от игрови движения, а това улеснява неговото възприемане и разбиране.

Интересът към темата е свързан с:

- концепцията за многоезикова и многокултурна компетентност, която предполага изучаването не само на нов език, а и на социокултурни феномени, свързани с този език;
- психологическите особености на децата от начална училищна възраст, за които, макар че учебната дейност следва да е водеща и постепенно се превръща в такава, играта все още е предпочитаната дейност;
- някои наблюдения върху образователната практика по ранно изучаване на английски език като чужд (в учебното съдържание на одобрените от образователното министерство учебни комплекси са включени текстове на приказки или песни, свързани с традиционни за културата на езика-цел празници, недостатъчно автентични детски стихове, липсват игри с пеене).

МЕТОДОЛОГИЯ

Целта на изложението е да представи същността и разновидностите на фолклорните игри с пеене на английски език и въз основа на проучени литературни източници да очертае положителните ефекти от приложението им в езиковото обучение на деца от начална училищна възраст.

Същност и видове фолклорни игри с пеене на английски език

Фолклорните игри с пеене са изключително обичана и близка до детския начин на възприемане и опознаване на света дейност. Те принадлежат към изпълнителския песенен фолклор и като всички фолклорни произведения са част от традиционната култура и знанията, характерни за дадена етническа общност. Както показва названието им, при тях игровите действия са съпроводени с песен. Понякога пеенето е само прелюдия към същинската игра, използва се като броилка за определяне на играч (*One potato, two potatoes; Eeny, meeny, miny, moe*). По-голямата част от игрите с пеене са съпроводени и с движения/танц, понякога имат състезателен характер.

Интересно е, че много от текстовете имат скрит смисъл – познавачите ги разглеждат или като кодиран исторически разказ, или като форма на завоалиран протест; рядко са създадени само за забавление. Например играта *Ring a ring a rosie* се смята за описание на голямата чумна епидемия в Англия през 1665 г. – розите са метафора за чумата, джобовете, пълни с букетчета – за билките, които хората носели, за да понасят зловонието наоколо, а пепелта и клякането са символ на преклонението пред жертвите на болестта. Разбира се, не всички изследователи са съгласни с тези тълкувания, но фактът, че играта се приема много добре от децата и в предучилищна, и в начална училищна възраст, е неоспорим.

Фолклористите класифицират игрите с пеене по различни признаци. Например Алис Гоме в своя сборник с игри от Англия, Шотландия и Ирландия ги разделя според събитието, за което се разказва в тях, на следните групи: игри за женитба, игри за ухажване, игри за крепости, игри за събиране на реколтата, игри за пазаруване, игри за призраци, игри с имитиране на спорт, игри за отгатване, игри за теглене на въже, игри с криене, игри с вързани очи и др. (Gomme 1898). Сборникът на Алис Гоме е изключително ценен по две причини: 1) съдържа нотния запис, текста и игровите действия на всяка от игрите и 2) архивиран е и е наличен в интернет на посочения адрес.

По подобен начин изглежда класификацията на едни от най-известните изследвачи на британския фолклор за деца – Йона и Питър Опи. В резултат на 30-годишен труд за издирване и записване на фолклорни произведения от Великобритания те издават сборник със заглавие: „Игри с пеене“, в който публикуват около 150 игри с пеене, познати от Средновековието до днес. Игрите са разпределени в рубрики със следните заглавия: „Сватосване“, „Венчален пръстен“, „Танци с възглавница“ (*Cushion dance* – старинен английски танц; играе се в кръг: танцор поставя пред избран партньор възглавница, върху която двамата коленичат и се целуват), „Танци на вещици“, „Танци на шута“, „Чудати кръгове“, „Игри с пляскане“. Сборникът съдържа текстовете на песни-

те, нотния запис на повечето от тях, описание на игровите действия и множество илюстрации (Opie, Opie 1985).

Различен признак е в основата на класификацията в сборника с песни на британската начална учителка Дани Роузевиър – организацията на игровите действия (Rosevear 2006). Тя обособява следните групи: игри с движения на място, игри с движения в пространството, игри по двойки, игри в кръг, игри в редица.

Други автори добавят към посочените вече разновидности на игрите с пеене игрите с пеене и пляскане, игрите с пеене и скачане, игрите с пеене, гонене и хващане на „жертва“ (Blatchford, Sharp 1994).

РЕЗУЛТАТИ

от проучването на литературните източници за ефектите от приложението на фолклорните игри с пеене на английски език в ранното обучение по английски като чужд език

Направеният преглед на литературни източници показва, че ефектите от приложението на фолклорни игри с пеене на английски език в ранното езиково обучение могат да се търсят в няколко посоки: 1) за поддържане на висока мотивация за учене, 2) за по-трайно запаметяване, 3) за снижаване на афективния филтър, 4) за развитие на езиковите умения и 5) за опознаване на културата на езика-цел.

Високата мотивация за учене се поддържа с автентична и естествена входяща езикова информация, а това е лесно постижимо чрез включване на фолклорни игри в обучението – техните текстове са автентичен езиков материал (Nunan 2004). Според Джудит Фейлони, която изследва приложението на различни музикални творби в чуждоезиковото обучение – от класически произведения до популярна музика, детски песни и фолклорни творби – изразните средства на музиката са причина за подсилването на мотивацията за учебна дейност (Failoni 1993). Нейна е и друга теза – за ползата от включването на музикални творби в чуждоезиковото обучение: музикалните произведения предлагат възможност за опознаване на културата на езика-цел, тъй като текстовете на песните и музикалните стилове са отражение на историята, литературата, културата. От друга страна, темите и текстовете на песните заедно с образците за произношение са средство за упражняване на уменията за слушане, говорене, четене и писане. Фейлони твърди още, че новите граматически и лексикални структури, които в упражненията изглеждат понякога въвн от контекст, в песните се възприемат от различна перспектива (Failoni 1993).

Други експериментатори доказват благотворното въздействие на движенията, съчетани с музика, за езиковото развитие. Още в средата на миналия век българският психиатър Георги Лозанов създава сугестопедичния метод за учене на езици, който препоръчва използването на класически музикални произведения по време на обучението с цел снижаване на афективния филтър и повишаване на възприемчивостта към езиковата информация. Днес методът е популярен по целия свят.

Американецът Роналд Антън също акцентира върху ефекта от съчетанието на невербални средства в езиковото обучение (движения, емоции и музикални произведения): като се позовава на психологически експерименти, свързани с мозъчните функции, той заявява, че приложението им подобрява паметта и имитаторските способности, необходими за ученето на език. И още: учебни дейности, които изискват едновременно активност на лявото и дясното полукълбо на мозъка, водят до по-високи резултати от ученето. Той създава *Съвременен музикален подход* за учене на испански като втори език (Anton 1990). Във връзка с подобни експерименти Ханс Борхгревинк пояснява, че центровете, които контролират музикалния ритъм и пеенето, са в едно и също полукълбо на мозъка: при десноръките лявото полукълбо контролира възприемането и продукцията на речта, прозодията (ритъм, ударение, интонация), музикалния ритъм и пеенето, а дясното полукълбо отговаря за височината и тоналността при пеене (но не и при говорене) (Borchgrevink 1982).

За подобряване на способностите за запаметяване чрез пеене съобщава Уонда Уолас. Тя провежда експерименти, в които установява, че даден текст се запаметява и възпроизвежда по-успешно, ако е възприет като песен, т.е. ако текстът е изпят с мелодия. За добрия резултат е необхо-

димо да се осигури неколкократно слушане – в нейния експеримент са слушани текстове на песни с три куплета, които се пеят с една и съща мелодия. Измервани са резултатите от запомнянето при слушане на текст само от един куплет, както и при слушането на текст от няколко куплета, но всеки от куплетите – изпят с различна мелодия. При тези два варианта не е регистриран положителен ефект, свързан със запомнянето и възпроизвеждането, т.е. важно условие е текстът да е неколкократно възприет с повтаряща се, една и съща мелодия. Резултатите са установени при сравнение с възприемането на същия текст, но само като устна реч. Експериментът на Уолас показва, че най-лесно и трайно се запомня комбинация от текст с мелодия, малко повече усилия са нужни за римувана устна реч (без мелодия), а най-трудно е запомнянето на устна немерена реч (Wallace 1994).

Още един положителен ефект от ученето с пеене откриват изследователи от Единбург – те доказват, че учещите, които са пели думи и кратки фрази на чужд език по време на обучението си, се справят два пъти по-добре, когато ги употребяват при говорене, в сравнение с учещите, които не са имали включено пеене в обучението си (Ludke et al. 2014). Този експеримент валидира техниката *слушане и повтаряне на изпети фрази* като изключително ефективна и полезна за чуждоезиковото обучение.

Музикалните способности подпомагат и овладяването на фонемната структура на втория език. Доказано е, че те могат да бъдат „пренесени“ и полезни при овладяването както на рецептивните, така и на продуктивните фонологични умения на втория език (Slevc, Miyake 2006).

ДИСКУСИЯ

Всички от проучените литературни източници съобщават за разнообразни положителни ефекти от включването на дейности, съчетани с пеене, в езиковото обучение и подкрепят тези твърдения с доказателства от експериментална дейност. Когато обаче фолклорните игри с пеене са част от заниманията по интереси, е необходимо учителите да не забравят следното: дейностите по интереси са избираема форма на обучение (на учениците се предлагат няколко възможности за включване в групи с различни занимания в зависимост от възможностите и спецификата на училището), следователно трябва да са привлекателни за тези, които правят избора. Организираните занимания не бива да изморяват и отегчават децата, не бива да ги натоварват с допълнително задължително изучаване на нови лексикални единици, не бива провеждането им да се отдалечава от игриливостта и забавлението. Фолклорните игри с пеене притежават всички необходими елементи и характеристики, за да са желани от малките ученици, но е важно приложението им в обучението да не се превръща в самоцелна работа за обогатяване на речника или преподаване на граматически явления. Достатъчно е учителят да помогне на децата да разберат общия смисъл и настроението на текста, да им напомня често игровите действия, да им подсказва необходимите за провеждане на играта реплики – да им даде възможност за истинска игра, а не да фокусира заниманията върху правилното възпроизвеждане на игровия текст. Добре е да се откликва на реакциите на учениците – ако те демонстрират интерес към непознатите лексикални единици в текстовете, може да им покаже как да работят с двуезичен речник – това умение не фигурира като цел в учебните програми за началния етап и не се развива в часовете за задължителна подготовка, а е полезна компенсаторна стратегия. Ако обаче учениците предпочитат да следват игровите действия, да се наслаждават на мелодията и да се забавляват, без да се вглеждат в детайлите на текста, трябва да бъдат оставени да правят точно това.

Заниманията с фолклорни игри с пеене крият предимства и за учителя – за провеждането им не е необходима сериозна и продължителна предварителна подготовка – те могат да се провеждат, дори и да липсва техническа обезпеченост на учебния процес (CD-плеър, мултимедиен проектор и др. подобни); наблюденията в класната стая показват, че децата предпочитат да възприемат песните в изпълнение на учителя си, който може да нагажда темпото на изпяване съобразно техните потребности, да спира, да изпява повторно определени фрази и т.н. Други предимства за учителя са, че игрите с пеене могат да бъдат организирани както в класната стая, така и на открито; елементите на забавление и положителните емоции се отразяват на отношението на учениците

към обучението и по време на задължителната им подготовка и освен това сближават учениците помежду им, а също и учениците с учителя.

Аргументите, които посочва Джордж Маккалъм във връзка с положителните *ефекти от приложението на игрите в езиковото обучение*, могат да бъдат отнесени без промяна към приложението на фолклорните игри с пеене на английски език:

- те са подходящи за преговор на изученото и за разширяване на учебното съдържание;
- дават възможност за участие на всички учещи (бързо или бавно учещи; трудно или лесно справящи се);
- създават състезателна атмосфера;
- могат да бъдат използвани във всякакви учебни ситуации по всякакви теми;
- осигуряват отлична обратна връзка на учителя с учениците;
- дават възможност за максимално участие на учениците с минимална подготовка от учителя (McCallum 1980).

Като заключение могат да се изброят *причините за използване на игрите с пеене в обучението* според Дани Роузевийър, които са валидни и за езиковото обучение:

- развиват двигателните умения и мускулатурата, подобряват координацията и самоконтрола;
- развиват музикални умения – пеене, скандиране и движение в ритъм;
- подобряват общуването с партньор/и, учат на спазване на ред за участие в играта;
- формират умение за следване на указания и за синхронизиране на действията между партньорите и с музиката;
- развиват уменията за слушане и разбиране с постепенно усложняване на инструкциите;
- предлагат възможност за забавление по време на учене (Rosevear 2006).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представянето на същността, разновидностите и благотворното влияние на *фолклорните игри с пеене на английски език* върху езиковото развитие разкрива техния *потенциал за оптимизиране на резултатите от ранното обучение по английски език* като чужд. Регламентът на целодневната организация на обучението в начална училищна възраст и по-конкретно: възможността за организиране на занимания по интереси, позволява предлагането на допълнително учебно съдържание и музикалните фолклорните произведения следва да намерят място в учебния процес. Посочените в литературната справка източници на фолклорни игри с пеене – в библиографски и електронни издания, биха били полезни на педагозите, които имат желание да ги приложат.

ЛИТЕРАТУРА

Димчев, К. (2011). Културата като цел и съдържание на съвременното обучение по български език. *Електронно списание LiterNet*, 04.12.2011, № 12 (145). <http://litenet.bg/publish/kdimchev/kulturata.htm> (16.09.2021). // **Dimchev, K. (2011).** Kulturata kao tsel i sadarzhanie na savremennoto obuchenie po balgarski ezik. *Elektronno spisanie LiterNet*, 04.12.2011, № 12 (145). <http://litenet.bg/publish/kdimchev/kulturata.htm> (16.09.2021).

Стойчева, М. (2006). *Европейска езикова политика*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 76 – 80. // **Stoycheva, M. (2006).** *Evropeyskata ezikova politika*. Sofia: UI “Sv. Kliment Ohridski“, 76 – 80.

Anton, R. (1990). *Combining singing and psychology*. Hispania. American Association of Teachers of Spanish and Portuguese, 1166 – 70.

Blatchford, P., S. Sharp (1994). *Breaktime and the School: Understanding and Changing Playground Behaviour*. London: Routledge, 5 – 20.

Borchgrevink, H. (1982). Prosody and Musical Rhythm are Controlled by the Speech Hemisphere. *Music, Mind, and Brain*. Ed.: M. Clynes. Boston: Name Springer, 151 – 157.

Failoni, J. (1993). Music as means to enhance cultural awareness and literacy in the foreign language classroom. *Mid-Atlantic Journal of Foreign Language Pedagogy* 7, 97 – 108.

Gomme, A. (1898). *The Traditional Games of England, Scotland, and Ireland With Tunes, Singing-Rhymes and Methods of Playing*. London, 461 – 470.

<https://archive.org/stream/traditionalgame00gommgoog#page/n0/mode/2up> (16.09.2021).

Ludke, K., F. Ferreira & K. Overy (2014). Singing can facilitate foreign language learning. *Memory and Cognition* 42, 41 – 52.

McCallum, G. (1980). *101 word games: For students of English as a second or foreign language.* Oxford: Oxford University Press, 9.

Nunan, D. (2004). *Task-Based Language Teaching.* Cambridge: Cambridge University Press, 6 – 10; 35 – 38.

Opie, I., P. Opie (1985). *The Singing Game.* Oxford: Oxford University Press, pp. XIV-XVI.

Rosevear, D. (2006). *Hop, skip and away we go! Singing games for children. A resource for teachers, 4.* <http://www.singinggamesforchildren.com/A%20Cluster%201/A1%20HSAAWG%20web%20frontandback.htm> (16.09.2021).

Slevc, L. and A. Miyake (2006). Individual Differences in Second-Language Proficiency: Does Musical Ability Matter? *Psychological Science*, Vol. 17, Issue 8, 675 – 681.

Wallace, W. (1994). Memory for music: Effect of melody on recall of text. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, Vol 20, Nov. 1994, 1471 – 1485.

Документи:

Наредба № 10 от 1 септември 2016 за организация на дейностите в училищното образование. Обн. ДВ. бр.73 от 16 Септември 2016г. // *Naredba № 10 от 1 septemvri 2016 za organizatzia na deinostite v uchilisht-noto obrazovanie. Obn. DV. br. 73 ot 16 septemvri 2016 g.*

Интернет страници с фолклорни игри с пеене:

<http://www.traditionalmusic.co.uk/singing-games/> (16.09.2021).

<http://www.eslhq.com/forums/esl-forums/esl-games-activities/traditional-childrens-games-use-out-classroom-50/> (16.09.2021).